

Top 600 Succesvolle methode of dubieus miljoenenproject?

Vragen zat over aanpak veelplegers

De ultieme poging op om de Top 600 van gewelddadige, veelal jonge criminelen van straat te halen, is de trots van gemeente, politie, justitie en nog 29 instanties. De resultaten zijn prachtig, maar deskundigen vinden het te vroeg om te juichen.

PAUL VUGTS

Het zijn er geen zeshonderd meer, maar 703. Een kwestie van doorstroming. Van de eerste zeshonderd veelplegers die sinds het voorjaar van 2011 de bedenkelijke eer hadden zich te kwalificeren voor de Top 600 van gewelddadige Amsterdamse criminelen, zijn er 86 uitgestroomd omdat ze hun leven hebben gebeterd. Ondertussen is een nieuwe groep ingestroomd.

Trots presenteren de hoofdverantwoordelijken onder leiding van burgemeester Eberhard van der Laan onlangs de cijfers na bijna twee jaar Top 600. De recidive onder de jonge criminelen is met 57 procent gedaald; het aantal aanhoudingen binnen de groep is met 59 procent teruggelopen.

De daling van het aantal vergripen met zeer ingrijpende gevolgen voor slachtoffers is spectaculair. Hoewel die daling niet geheel aan de Top 600-aanpak mag worden toegeschreven, lijkt het nieuwe beleid daarop wel een sterke invloed te hebben. Er waren 82 procent minder overvallen, 68 procent minder straatroven, 64 procent minder openlijke geweldplegingen, 55 procent minder woninginbraken en 37 procent minder zware mishandelingen.

De sceptici hadden een moeilijke dag. Van der Laan meldde dat hij zijn ogen niet kon geloven toen hij de cijfers voor het eerst zag. Zulke resultaten had niemand zó snel verwacht.

Maar is de Top 600 daarmee een wondermiddel? Daarvan is lang niet iedereen overtuigd.

Elk beleid waarin structureel miljoenen worden gepompt en waarin meer dan dertig instanties enorm veel mankracht steken, moet klinkende resultaten opleveren. Wanneer zijn die resultaten klinkend genoeg? Als ze op de lange termijn aanhouden én Amsterdammers structureel het gevoel geven dat het veiliger

is geworden, zeggen deskundigen. Als bovendien is aangetoond dat het spel eerlijk wordt gespeeld en de verdachte jongens niet op onduidelijke gronden onevenredig hard worden gepakt.

Advocaten maakten al snel bezwaar tegen de schending van de privacy die zij zien in het koppelen van allerhande bestanden. Procedures waarin een doelwit van het Top 600-team bezwaar kan aantekenen tegen plaatsing op de lijst duren lang, waardoor nog onduidelijk is hoeveel jongens onterecht op de lijst zijn geplaatst.

Behalve advocaten zetten ook rechters hun vraagtekens bij de criteria (zie kader). De beleidsmakers baseren zich voornamelijk op aanhoudingen van verdachten in de voorafgaande jaren en niet op veroordelingen. Een aanhouding kan zijn gebeurd op grond van zachte of onjuiste informatie waarin de rechter uiteindelijk geen bewijs ziet, maar ondanks een latere vrijspraak telt zo'n aanhouding wel mee voor de Top 600.

Het is voor sommige rechters ook de vraag wat het stempel 'Top 600' op een jeugdige verdachte toevoegt, omdat kinderrechters volgens het jeugdstrafrecht behalve naar het gepleegde misdrijf altijd al naar de persoon van de verdachte kijken, en ze altijd al instanties zoals de Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg een hoofdrol geven in de uiteindelijke maatregel.

Marnix Eysink Smeets, lector Veiligheidsbeleving aan Hogeschool Inholland en voorzitter van de Landelijke Expertisegroep Veiligheidspercepties noemt de Top 600 'veelbelovend', maar waarschuwt voor een voorbarige jubelstemming.

"Pas als kopstukken structureel tot rust zijn gebracht én op straat structureel merkbaar is dat de criminaliteit en overlast zijn afgenomen, hebben we reden tot vreugde," zegt Eysink Smeets. "De grootste hufters die

het verzieken op straat zouden wel eens buiten de Top 600 kunnen vallen, omdat ze niet de delicten plegen waarmee je daarvoor wordt geselecteerd **wat miljoenen kost, moet wel resultaten opleveren**

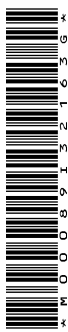
teerd. Gelukkig lijkt dit manco in Amsterdam te worden opgevangen nu burgemeester Van der Laan ook de treiteraanpak tegen aanhoudende overlast is begonnen."

De wetenschapper is blij met de ingezette koers, maar hoopt dat die onderweg steeds wordt bijgesteld. "Als men denkt: dit is het, kan dat schadelijk zijn. Als men aanhoudend wil leren, kan dit beleid effectief zijn. Het geeft me vertrouwen dat mensen als Van der Laan hierachter zitten. Wij noemen ze 'passionato's': beleidsmakers die oprecht boos en betrokken zijn, snappen wat misdrijven voor burgers betekenen en daar op onconventionele wijze tegen strijden," zegt Eysink Smeets. "Met bureaucratische instrumenten red je het niet, dus het is hard nodig dat dergelijke mensen continu blijven bijsturen. Het is een zaak van de lange adem."

Dat het oneerlijk is dat Top 600-kanten na de straf aan werk en een woning worden geholpen, terwijl jongeren die altijd het rechte pad hielden die hulp niet krijgen, vindt Eysink Smeets onzin. "Dan kun je ook wel beweren dat het oneerlijk is dat iemand in de gevangenis een dak boven zijn hoofd krijgt, en een bed en maaltijden. Ik snap de oppervlakkige reactie wel, maar wie even nadenkt,

ziet wel in dat zo'n jongen onmiddellijk weer in hetzelfde negatieve cirkeltje belandt als je na zijn detentie niets met hem doet. Je moet hem strakke begeleiding geven, maar daarin dan niet flauw doen en de nodige hulp verlenen."

Mei 2011: een juwelier aan de Beethovenstraat is overvallen. Een aanhouding voor een overval kan aanleiding zijn om een crimineel in de Top 600 op te nemen. FOTO MAARTEN BRANTE

